Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai 2022 m. lapkričio 8 d., Nr. 22-228AR

DĖL TEISINGUMO MINISTERIJOS PARENGTŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos verslo konfederacija, išanalizavusi Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtus įstatymų pakeitimo projektus, teikia savo nuomonę dėl siūlomų pakeitimų.

I. Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau - **ADTAĮ**) Nr. I-1374 pakeitimo įstatymo projektas (Nr. 22-14122) (toliau - **Projektas**):

Dalis Projekte siūlomų ADTAĮ pakeitimų yra labai sveikinti, ypač siūlomas duomenų apie apkaltinamuosius nuosprendžius tvarkymo liberalizavimas. Tačiau įvertinę siūlomus pakeitimus žemiau pateikiame detalesnius komentarus ir pasiūlymus:

1. Projekto 2 str. ADTAĮ 5 str. yra pildomas nauja 2 d., kurios 2 p. teigiama, jog „*2) Darbdavys yra patvirtinęs ir savo interneto svetainėje, jei ją turi, paskelbęs pareigų, kurias einančiam asmeniui keliamas reikalavimas būti neteistam už atitinkamas nusikalstamas veikas, arba darbo funkcijų, kurias atliekančiam asmeniui keliamas šis reikalavimas, sąrašą.* ***Šiame sąraše taip pat nurodomos nusikalstamos veikos, už kurias toks asmuo turi būti neteistas****.*".

Atkreipiame dėmesį į tai, kad pvz. draudimo bendrovėms yra svarbi visų grandžių darbuotojų reputacija. Jos yra tiesiogiai suinteresuotos užtikrinti visų darbuotojų sąžiningumą ir užkirsti kelią veikoms, kurios galimai sukeltų didelę žalą tiek klientams, tiek pačioms draudimo bendrovėms. Atsižvelgiant į tai, sveikintina, jog Projekte numatoma galimybė tvarkyti platesnio rato kandidatų, pretenduojančių eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas ir darbuotojų asmens duomenis apie apkaltinamuosius nuosprendžius ir nusikalstamas veikas. Vis tik, Projekto reikalavimas duomenų valdytojui nurodyti ir nusikalstamas veikas, už kurias asmuo turi būti neteistas, yra sunkiai įgyvendinamas bei sukelsiantis neproporcingai didelę administracinę naštą.

Pažymime, kad dėl aukščiau nurodytų priežasčių draudimo bendrovės gali turėti daug pareigybių, kurioms bus taikomas reikalavimas neturėti teistumo. Todėl tokiu atveju, jeigu pagal pareigybes reikėtų graduoti veikas, už kurias asmuo turi būti neteistas, sąrašas būtų labai ilgas ir tuo pačiu sunkiai suprantamas ir kandidatams/ pretenduojantiems eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas, ir darbuotojams. Be to, jeigu ateityje keistųsi *Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas*, duomenų valdytojams taip pat reikėtų nuolat sekti pakeitimus ir atnaujinti sąrašą su nusikalstamomis veikomis. Tuo atveju, jeigu nebūtų atlikti savalaikiai pakeitimai, darbuotojai ir kandidatai/ pretenduojantys eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas būtų klaidinami.

Mūsų manymu, darbuotojų ir kandidatų/ pretenduojančių eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas teisės būtų užtikrinamos, jeigu duomenų valdytojas viešai paskelbtų tik sritis, kuriose jie turėtų būti neteisti. Panašiai kaip įstatymų leidėjas jau yra išdėstęs *Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo* (toliau – **Draudimo įstatymas**) 158-1 str. 2 d. 1 p., kur nurodyta, kad asmenys negali vykdyti veiklos, jeigu: „*1) jie pripažinti kaltais dėl sunkaus, labai sunkaus nusikaltimo arba nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai, finansų sistemai ar juos atitinkančių nusikalstamų veikų pagal kitų valstybių baudžiamuosius įstatymus padarymo, jeigu jų teistumas už šiame punkte nurodytus nusikaltimus nėra išnykęs ar*

panaikintas arba nepraėjo 3 metai nuo teismo nuosprendžio, kuriuo fizinis asmuo yra pripažintas kaltu dėl šiame punkte nurodytų baudžiamųjų nusižengimų padarymo, įsiteisėjimo;".

Manome, jog įstatymų leidėjas jų leidyboje turėtų būti nuoseklus bei formuluoti teisės normas vienodai, todėl siūlytume Projekto 2 str. keičiamo ADTAĮ 5 str. 2 d. 2 p. minimą darbo funkcijų sąrašą, nurodant nusikalstamas veikas, už kurias darbuotojas/ kandidatas/ pretenduojantis eiti pareigas arba atlikti darbo funkcijas neturėtų būti teistas, **formuluoti tokiu pačiu principu, koks jau yra naudojamas, pavyzdžiui, Draudimo įstatyme ar kituose specialiuosiuose įstatymuose**, reglamentuojančiuose atskirų paslaugų sričių darbuojamas keliamus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus (pvz., *Lietuvos Respublikos bankų įstatymo* 34 str. 13 d.). T. y. sudarant galimybę nurodyti tik sritis, kuriose darbuotojas neturėtų būti teistas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytume papildyti Projekto 2 str. keičiamo ADTAĮ 5 str. 2 d. 2 p. paskutinį sakinį žodžių junginiu „*arba jų sritys*" ir jį išdėstyti taip:

„2) Darbdavys yra patvirtinęs ir savo interneto svetainėje, jei ją turi, paskelbęs pareigų, kurias einančiam asmeniui keliamas reikalavimas būti neteistam už atitinkamas nusikalstamas veikas, arba darbo funkcijų, kurias atliekančiam asmeniui keliamas šis reikalavimas, sąrašą. Šiame sąraše taip pat nurodomos nusikalstamos veikos ***arba jų sritys****, už kurias toks asmuo turi būti neteistas".*

2. Projekto 5 str. siūloma papildyti ADTAĮ 14-1 str. ir įtvirtinti priežiūros institucijų pareigą visuomenės informuotumo didinimo tikslais sprendimus, priimtus išnagrinėjus skundą ir (ar) atlikus tyrimą ir (ar) patikrinimą, skelbti viešai savo interneto svetainėje. Skelbiami priežiūros institucijų sprendimai būtų nuasmeninami, kadangi kiekviename sprendime gali būti komercinių, profesinių ar kitų įstatymų saugomų paslapčių, informacijos, susijusios su saugumo priemonių taikymu, kuri negali būti viešai prieinama.

Nors tokiu būdu galimai būtų labiau užtikrintas duomenų valdytojų ir tvarkytojų informuotumas apie BDAR taikymo praktiką, duomenų subjektai būtų geriau informuoti apie savo teises, su asmens duomenų tvarkymu susijusius pavojus, tačiau toks informacijos skelbimas gali pažeisti duomenų valdytojų ir tvarkytojų, kurių atžvilgiu buvo nutrauktas nagrinėjimas, teises. Nors duomenų apsaugos institucija ir nustatytų, jog nebuvo atliktas BDAR, ar kitų teisės aktų pažeidimas, tačiau tai paskelbus viešai visuomenės nuomonė apie šį subjektą gali gerokai pablogėti, kadangi vien faktas apie tyrimą, patikrinimą, ar skundą gali sudaryti įspūdį, jog subjektas pažeidė BDAR ir yra nepatikimas/nesąžiningas. Dėl to rekomenduotumėme, jog šiame straipsnyje būtų detalizuota, jog nenustačius BDAR ar kitų teisės aktų pažeidimo, ši informacija būtų „nuasmeninta" ir juridinio asmens atžvilgiu t. y. nebūtų atskleidžiama, kokio subjekto veiksmai buvo tirti konkrečioje situacijoje.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytume papildyti Projekto 5 str. keičiamo ADTAĮ 14-1 str. 1 d. išdėstyti taip:

„1. Priežiūros institucija, siekdama didinti visuomenės informuotumą apie su asmens duomenų tvarkymu susijusias taisykles, apsaugos priemones, teises ir pavojus bei jų supratimą, savo sprendimus, priimtus atlikus tyrimą ir (ar) patikrinimą ir (ar) išnagrinėjus skundą, išskyrus sprendimus, priimtus pagal šio įstatymo 27 ir 29 straipsnius, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos paskelbia viešai savo interneto svetainėje, nepažeisdama asmens duomenų apsaugos, valstybės, tarnybos, profesinės, komercinės, kitos įstatymų saugomą paslaptį sudarančios ar kitos įstatymų saugomos informacijos apsaugos reikalavimų. ***Priežiūros institucijai atlikus tyrimą ir (ar) patikrinimą ir (ar) išnagrinėjus skundą ir nustačius, jog asmens duomenų apsaugą reguliuojantys teisės aktai ir (ar) taisyklės nebuvo pažeistos, Priežiūros institucija skelbdama priimtą sprendimą savo interneto svetainėje neatskleidžia fakto apie tai, kokio duomenų valdytojo ar duomenų tvarkytojo atžvilgiu buvo atliktas tyrimas ir (ar) patikrinimas.****"*.

3. Projekto 17 str. siūloma atsisakyti galiojančios redakcijos ADTAĮ 32 str. 3 d., numatančios, kad sprendimas dėl administracinės baudos skyrimo gali būti priimtas, jeigu praėjo ne daugiau kaip 2 metai nuo pažeidimo padarymo dienos, o kai pažeidimas trunkamasis, – nuo jo paaiškėjimo dienos.

Teigiama, jog ši nuostata sudaro sąlygas asmens duomenų apsaugos reikalavimus pažeidusiems asmenims nepagrįstai išvengti atsakomybės. Tačiau mūsų nuomone, visiškas senaties termino panaikinimas nėra proporcingas ir labai suvaržo duomenis tvarkančių subjektų teises į tinkamą savo teisių gynybą. Tad rekomenduotumėme prailginti dabar egzistuojantį senaties terminą (pvz. iki 3 metų), tačiau nepanaikinti jo visiškai. Taip būtų užtikrinamas sveikas balansas tarp duomenų subjektų privatumo apsaugos ir duomenų valdytojų / tvarkytojų teisių.

4. Taip pat atkreipiame dėmesį, jog Projekte nėra sprendžiamos žiniasklaidos bendruomenės išsakytos problemos, su kuriomis susiduriama vykdant visuomenei svarbią veiklą (nepertraukiamą visuomenės informavimą), kai reikia gauti informaciją iš valstybės, savivaldybių ar kitų viešojo sektoriaus institucijų. Manome, kad būtų tikslinga papildyti ADTAĮ detalizuojant duomenų tvarkymo teisėtumo pagrindus, kai vykdomos skaidrumo veiklos ir remiamasi viešuoju interesu (tokio detalizavimo reikalauja BDAR 6 str. 3 d.).

II. Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 1, 3, 7, 39, 40, 43, 44, 50 straipsnių pakeitimo, IX skyriaus pavadinimo bei priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 49-1 straipsniu įstatymo projektas (Nr. 22-14123):

Dėl šio teisės akto pakeitimo projekto komentarų ar pastebėjimų neturime.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Akvilė Razumienė, el.p.: akvile@lvk.lt, tel. +370 601 51897

Dokumentą elektroniniu parašu
pasirašė INETA,RIZGELĖ
Data: 2022-11-08 09:46:53